

Samfunnsviternes strategi for samfunnspolitikk og samfunnsansvar 2020-2025

Vedtatt av landsmøtet 2019

Hva er "Samfunnsansvar"?

Samfunnsansvar har kommet på agendaen i flere store selskaper og virksomheter de senere år, og det er en utbredt forståelse av at dette er en integrert del av *selve* virksomheten, og ikke bare et middel for å polere overflaten. Samfunnsansvar har også blitt viet større oppmerksomhet fra regjeringen. Siste stortingsmelding om samfunnsansvar ble lagt frem i 2009¹, men det har blitt en økende oppmerksomhet om det siden da. På sine nettsider om samfunnsansvar vektlegger regjeringen fire kjerneområder for hvordan det skal satses på samfunnsansvar:²

- Klima og miljø
- Menneskerettigheter
- Arbeidstakerrettigheter
- Anti-korrupsjon

Regjeringens forventninger tar for øvrig utgangspunkt i og bygger på nasjonale og internasjonale standarder, konvensjoner og rapporteringsnormer. I en strategi for samfunnsansvar for Samfunnsviterne er dette derfor et naturlig utgangspunkt. Arbeidet må knyttes opp mot at Samfunnsviterne er en fagforening. Arbeidslivspolitikk og arbeidsrelaterte spørsmål må derfor være en viktig bestanddel. Arbeidet med en strategi for samfunnsansvar må fokusere på hva det er som er styrken til Samfunnsviterne. Omdreiningspunktet må være hva vi som samfunnsvitere kan tilby. Det må speile holdninger i alt organisasjonen gjør, og ikke bare være et skyggedokument. Videre må ideene og det gruppa skal jobbe med være operasjonaliserbart og "befrukte" de andre aktivitetene i regi av Samfunnsviterne. I det følgende skal noen viktige kilder til mulig arbeid med samfunnsansvar utdypes nærmere.

Bærekraft

Ett interessant nedslagsfelt her er fenomenet "bærekraft". Begrepet bærekraft har fått en ny og bredere definisjon de senere år. Mange forbinder det med Gro Harlem Brundtland og «vår felles framtid», der det mer eksplisitt var knyttet til miljøspørsmål. Slik er det ikke lenger. Med FNs nye bærekraftsmål for verden, vedtatt i 2015, er det

mulig å si at bærekraft bør og må være selve grunnlaget for en strategi for samfunnsansvar. Dette er nemlig hele verdens handlingsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-10-2008-2009-/id542966/>

² https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/naringslivssamarbeid-i-utlandet/innsikt/naringslivets_samfunnsansvar/id2076260/

FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke *sine*. Bærekraftsmålene handler altså ikke bare om klima og miljø, men også om temaer som blant annet livslang læring, likestilling, deltakelse i alle livsfaser, bekjempelse av ulikhet, bærekraftig ledelse og forretningsdrift og smarte byer. Norge har ambisjoner om å ta en ledende rolle i dette arbeidet, og myndighetene og næringslivet er allerede på banen. Det er derfor naturlig at også Samfunnsviterne tar utgangspunkt i, og jobber med, FNs bærekraftsmål som utgangspunkt. FNs bærekraftsmål brukes eksplisitt i handlingsplanen, og som nevnt over har den stor overlapp med hva en samfunnsansvarsstrategi bør inneholde.

Satsingen på samfunnsansvar vil egentlig fremstå som en utvidelse av foreningens øvrige kunnskaps- og arbeidsrelaterte prioriteringer. Aktuelle temaer bør knyttes opp mot nødvendige demokratiske verdier og rammer for et godt og fremtidsrettet arbeidsliv, herunder:

- personvern
- likestilling
- mangfold
- integrering
- yringsfrihet
- sikre en demokratisk samfunnsutvikling
- initiativ som kan bidra til fred

Utviklingen av bærekraftige samfunnsløsninger og et godt arbeidsliv er faktorer som henger nøye sammen. Samfunnsansvarsgruppen er dermed også viktig inn i arbeidet for å oppnå gode lønns- og arbeidsvilkår og å fremme medlemmenes faglige og økonomiske interesser.

A. Bærekraftsmålene til FN³

FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Land fra hele verden har vært aktivt involvert i arbeidet med å utforme målene, og mer enn åtte millioner mennesker har kommet med innspill i prosessen. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke *sine*. Målene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling:

- Klima og miljø
- Økonomi
- Sosiale forhold

Som tidligere nevnt blir bærekraft her vurdert langs langt flere parametere enn det som handler om miljø. De 169 delmålene spesifiserer videre hva som skal oppnås mer konkret. Det er nærliggende å knytte vår aktivitet opp mot mål 4, om utdanning, noe som også gjenspeiles i satsingene som har ligget under i solidaritetsstrategien. Samtidig bør ambisjonsnivået ligge høyt for hva vi som humanister og samfunnsvitere kan bidra med, og flere av målene er således relevante.

FN har også utarbeidet en **Global Compact**⁴ med ti prinsipper som skal være styrende for arbeidet med bærekraft hos bedriftene. Global Compact er i dag verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar med mer enn 8000 deltakere, inkludert mer enn 5300 bedrifter fra 130 land.

Global Compact har to hovedmålsettinger:

- Gjøre de ti prinsippene til en del av forretningsvirksomheten i bedrifter over hele verden
- Fremme aktiviteter og partnerskap som bidrar til å innfri FNs mål om en bærekraftig utvikling.

B. Bærekraftsmålene til OECD⁵

OECD utarbeidet allerede i 1976 retningslinjer for flernasjonale selskapers virksomhet. Organisasjonen har dermed vært en foregangsinstitusjon når det gjelder samfunnsansvar i næringslivet. OECDs retningslinjer er det eneste multilateralt anerkjente rammeverket for samfunnsansvar som myndighetene er forpliktet til å fremme. OECDs retningslinjer ble sist oppdatert i mai 2011 og reflekterer FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter fra 2011. Retningslinjene er også i tråd med andre retningslinjer for ansvarlig næringsliv, som for eksempel FNs Global Compact og ISO 26000.

Hva skal vi bruke samfunnsansvarsstrategien til?

Samfunnsviterne skal bidra til verdiskapning, innovasjon og bærekraftig utvikling, hvor samfunnshensyn som miljø, arbeidstakerrettigheter, likestilling og mangfold, helse og velferd, global rettferdighet og sosial sikkerhet og personvern ivaretas. Det er således et mål om at samfunnsansvar skal bli en mer integrert del av samfunnsviternes virksomhet fremover. Som det fremgår av evalueringen for foregående periode og vedtakene i organisasjonen, er det ønskelig at samfunnsansvar innebærer noe mer enn bare solidaritet i tradisjonell forstand.

Som vist over kan en bedrifts samfunnsansvar defineres som en integrasjon av sosiale og miljømessige hensyn i den daglige drift på frivillig basis, utover å overholde eksisterende lover og regler i det landet man opererer. For Samfunnsviterne er det helt nødvendig å ha en slik samfunnsfunksjon. Som samfunnsvitere og humanister er vi opptatt av verden rundt oss og det har en selvstendig verdi å engasjere seg mer i samfunnet rundt.

Poenget er at samfunnsansvarsarbeidet skal henge sammen med organisasjonens øvrige prioriteringer, og at samfunnsansvar slik sett blir en integrert del av foreningens kjernearbeid.

Hva skal strategien oppnå?

Synlighet:

- Det er viktig for Samfunnsviterne å gjøre organisasjonen kjent både for å bli attraktive for nåværende og potensielle medlemmer. Samfunnsviterne ønsker, gjennom samarbeid med ulike organisasjoner, å synliggjøre aktuelle problemstillinger som har relevans for vårt arbeid med samfunnsansvar.
- Bevisst informasjons- og kommunikasjonsstrategi (kronikkinnlegg, sosiale medier etc.)

⁴ <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>

⁵ <http://www.responsiblebusiness.no/retningslinjer/>

- Koordinere aktivitetene med samfunnsansvar med andre strategiske aktiviteter for Samfunnsviterne (konferanser, aktuelle debatter, medlemsmøter, samarbeid om tema for medlemsmøter/temamøter med fylkeslagene etc.)

Synergier:

- Aktivitetene bør ha en merverdi for medlemmene, altså noe utover det som ligger i en solidaritetsstrategi. Synergiene kan være mulighet for deltakelse og engasjement i konkrete aksjoner, kurs og foredrag for medlemmene, eller gjennom medieoppmerksomhet som gagnar både Samfunnsviterne og den aktuelle saken.
- Det vil også være et mål å i større grad invitere våre samarbeidspartnere til å bidra inn i Samfunnsviternes arrangementer og prosjekter for å få et større nedslagsfelt.

Sosial bevissthet:

- Samfunnsviterne har som ambisjon om å være en viktig samfunnsaktør, og sosial bevissthet er noe som må ligge under i planleggingen av all aktivitet. Samfunnsviterne sitter på en unik mulighet til å forme fremtidens diskusjoner da fagene vi representerer skal være med på å forme fremtidens samfunnsutvikling og retning. Valg av samarbeidspartnere og aktiviteter må derfor gjenspeiles i dette. Utfordringen ligger i å gjøre strategien operativ, der aktiviteter og samarbeidspartnere gjenspeiler verdigrunnlaget.

Integrasjon med kjernevirksomhet:

- Den foreliggende samfunnsansvarsstrategien er utarbeidet med tanke på maksimal integrasjon med Samfunnsviternes verdigrunnlag, strategiske prioriteringer og aktiviteter ellers.